

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 54. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297592096/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Ministre, Generaler, Financiers, Dommere, Procuratorer og slige got Folk; indtil man naade Roveren, Lomme-Tyven og Tasken-Spilleren, saa skulde man vist finde at dette Tæl udgjorde langt over den halve Deel af det menneskelige Kjøen – Men disse kan man dog til Nød undflye, eller paa en og anden Maade sætte sig i Sikkerhed for – naar man kjender dem – Men Narre, som vil fuske paa den Kunst at gjøre got, og som alt for dumme eller altforkloge dertil, hvert Øyeblik gjør ont, af Vanvare, af Misforstand, af Fordom, af Svaghed, som ofte gjør mig en Ulykke i den beste Meening, saadanne kan man ikke undflye, uden at skyde det menneskelige Selskab – Det er meest for disses skyld, at De finder mig paa et eenligt Slot i Schweyts, da baade Fodsel, Opdragelse, og jeg kan i visse Maader sige Tilbøylighed, havde bestemt mig en betydelig Rulle paa en af Verdens største Skue-Pladse – – Men vi vil glemme det – vi vil være Mænd – Jorden er og bliver ikke anderledes – Vi ere langt, langt fra den bedste Verden, Herr Panthakak –

Som Saturnus fra Jorden, Deres Excellence – Jeg for min Part inddeeler det menneskelige Kjøen i fire Deele – Den ene og største ligner jeg ved en Rede fuld af Slinger, der aande Pest og Ulykker, den anden næsten ligesaastor ved Løver, Bjørne og andre glubende Dyr, den tredje kommer mig for, som Pindsvin eller Insecrer der skade ved deres Braadde, eller som Ugler og Krager der skade ved deres Skrig, uden at have nogen egentlig Hensigt at skade: den fjerde kan lignedes ved Eselet i Fabelen, der vilde klappe sin Herre ligesom en Skjode-Hund, eller ved Bjørnen, der af Kjerlighed for en Mand vilde dræbe en Flue, der sad i hans Pande med en stor Steen og naturlig nok slog baade Fluen og ham ihjel – Og skulde der være nogen Undtagelse fra disse fire Slag, saa kan man betragte dem, enten som uvidsomme Snegle eller høyt, som Faar der kun gavne mekanisk, og ere for tussede til selv at handle enten got eller ont – Dog – det forstaaer sig – al Respect for Deres Excellence –

Jeg er Dem forbundet for Deres Undtagelse Herr Panthakak – Jeg kunde ligesaalet tænke paa Dem, da jeg for talte om Favoriter og Ministre, og, om jeg erindrer ret, om Taskenspillere og Landstrygere – – – Saameget er vist, at den viise Menniske-Ven, er ligesaa sjælden paa Jorden, som den sande Lyksalighed, om nogen af Deelene er – Men da De er saavel overbevist om, at Verden er fuld af ont, hvad har da egentlig overtalt Dem til at reyse? – Da De ventelig har

truffet alt for mange slette og ulykkelige Mennesker hjemme, saa kan det ikke andet end undre mig, at De har vildet søge fleer – De maae fortælle mig Deres Begivenheder for fra – Om det ikke er Dem for besværligt – Det er en Svaghed, som tyranniserer over Alderen, og i særdeleshed over os Landmænd, der faae kun sjelden noget at vide, at vi gjerne vil vide alting – Men jeg tager, som sagt, allerede megen Deel i Deres Skjæbne – Deres Vanheld rørte mig, men Deres Person, og i særdeleshed den sunde og mandige Dømme-Kraft, der rober saa megen Erfarenhed, har fuldkommen indtaget mig til Deres Fordeel – Og om mit Venskab – mit Raad – min Formue – –

O Deres Excellence –

De gjør mig da den Fornøjelse – –

Nu drog Panthakak et dybt Suk, og efter at alle de tiistædeværendes, nemlig Marquiens, Kammerjentens og en lille Mopses Ansigter, vare med en taus Forventning rettede paa hans Mund, sukkede han igjen, og begyndte saaledes: Usigelige Smerter, o Marquis befaler du mig at fornye – – Og nu ledte han sine Tildragelser fra deres Oprindelse, nemlig Broderens Reyse igjennem F*** ligetil det Øyeblik, da han nød den Naade at sidde i en Høyels Læne-Stoel tvert over for Deres Excellence. – Han talte med en ung Digters Hæde, med en ung Philosophs systematiske Nøjagtighed; med en Sandruhed der beviiste at han var et ungt Menneske, og med en Veltalenhed der var naturlig, fordi han talte af Hjertet – Han afbrød sin Historie undertiden med Betragtninger der vare lykkelige fordi de sigtede til hans Favorit-Sætnings Bestyrkelse; og hverken spildte eller ubehagelige for Marquien, der var, som man maaesee tildeels allerede har mærket, en stor Elskere af at tale med betrængte, at lokke deres mindste deres hemmeligste Klager ud af deres Bryst, og at høre dem skildre deres Ulykke med de fleeste og stærkeste Farver, som mueligt – Sandelig, naar vi betænke det, en besynderlig Lyst hos enhver, men endnu besynderligere hos en Marquis, en Hofmand og en Fransk – En Tilbøjelighed, hvis egentlige Kilde derfor vel synes værd at opsøge – Medlidenhed kan den ikke vel være – Thi da denne efter Ordets Bemærkelse virkelig er en Lidelse og en smertelig Lidelse, som de fleste af dem, der føle den føle imod deres Villie; saa skal man kun finde faae, der er blevene saa indtagne deraf, at de selv søge Føde til den – Mennesket er af Naturen hertil alt for kjædent, alt for ærnskindet, alt for begjærligt efter Glæde – Men de faae, som udgjøre